

Notat om skolernes fastholdelsesindsats og vejledning.

Folketinget er i gang med at behandle et lovforslag vedrørende vejledning, som er en del af forliget "Flere unge i uddannelse og job" af den 5. november 2009. Regeringen har indgået forliget sammen med de Radikale, Socialdemokraterne og Dansk Folkeparti. Lovforslaget er pt. under udvalgsbehandling og forventes vedtaget inden sommerferien til ikrafttræden den 1. august 2010.

Formålet med lovændringen er at målrette ressourcer på uddannelsesinstitutionerne til indsatser over for frafaldstruede unge. Dette udmøntes gennem en afskaffelse af gennemførelsesvejledningen.

Gennemførelsesvejledningen erstattes af en institutionsforpligtigelse til at fastholde elever og studerende i uddannelse. Dette medfører bl.a. krav om fastholdelsesprincipper på institutionerne samt at der bliver etableret en E-vejledningsportal. I det nedenstående vil vi gennemgå ændringerne i lovforslaget og skitsere hvilke konsekvenser ændringerne har for erhvervsskoler og gymnasier.

Forpligtende fastholdelsesindsats under friere rammer

I aftalen "Flere unge i uddannelse og job", er det aftalt, at stille institutionerne friere i deres indsats for at fastholde elever og studerende i uddannelse ved at afskaffe begrebet gennemførelsesvejledning i lovgivningen med de dertil hørende krav.

Baggrunden for ændringerne er at aftaleparterne mener at uddannelsesinstitutionerne i dag er fastlåst, når de skal prioritere mellem forskellige fastholdelsesredskaber. Aftaleparterne er på den baggrund enige om at fritsætte institutionernes fastholdelsesindsats ved at afskaffe begrebet gennemførelsesvejledning i lovgivningen. Begrebet afløses i stedet af en institutionsforpligtigelse til at fastholde elever i uddannelse.

Fokus for vejledning ændres konkret i lovteksten fra individuel rådgivning og vejledning til fastholdelsesarbejde. Fastholdelsesarbejde omfatter at skolen skal arbejde for at fastholde elever i uddannelse, i samarbejde med Ungdommens Uddannelsesvejledning, og yde bistand til de elever, der har behov herfor.

Den enkelte skole forpligtes således til at have en strategi for fastholdelse af elever. Herunder skal skolen udarbejde principper for at fastholde elever i uddannelse, procedurer ved omvalg, frafald etc. Det bliver i den forbindelse muligt, for den enkelte institution, at tilpasse indsats og ressourcer til vilkårene på den

enkelte skole. De forpligtes endvidere til at samarbejde med UU og Studievalg om elever, der er i risiko for at falde fra uddannelsen.

Uddannelseskrav til vejledere og anvendelse af andre faggrupper

Ifølge Undervisningsministeriet har nogle af uddannelsesinstitutionerne i dag ikke den nødvendige fleksibilitet, når de skal prioritere, hvilke fastholdelsesredskaber, de vil anvende. Dette skyldes at ressourcerne til gennemførelsesvejledningen på nogle områder er bundet i centrale arbejdstidsaftaler. Det er derfor ikke muligt at anvende ressourcen til specialistfunktioner indenfor andre faggrupper. Det gælder især de almene gymnasier.

Forslaget om at afskaffe begrebet gennemførelsesvejledning og indføre fastholdelsesarbejde, giver uddannelsesinstitutionerne mulighed for at fokusere fastholdelsesarbejdet på de elever, der er frafaldstruede. Frafallstruede elever kræver en særlig indsats og i den forbindelse får institutionerne mulighed for at anvende andre personalekategorier, hvor det findes hensigtsmæssigt.

Institutionerne bevarer således deres ansvar for at understøtte elever og studerende i at gennemføre deres uddannelse, men stilles friere i deres ressourceforbrug, valg af metoder og brug af personale. Dermed bliver det muligt for den enkelte institution i højere grad at tilpasse indsats og ressourcer til vilkårene på den enkelte skole, således at der fremover kan anvendes socialrådgivere, psykologer, socialpædagoger og mentorer, der ikke allerede er tilknyttet institutionen.

Med målsætningen om at frigøre institutionerne fra en række krav til vejledningen, f.eks. krav om bestemt uddannelse til de medarbejdere, der skal varetage opgaven. Lovforslaget har været til 1. behandling og herunder har Socialdemokratiet og de Radikale givet tilsagn om, at der fortsat skal være uddannelseskrav til de nye fastholdelsesvejledere. Der er endnu ikke fastlagt reelle uddannelseskrav.

Fokus er flyttet fra individuel vejledning til fastholdelsesarbejde og E-vejledning

Gennemførelsesvejledningen tager udgangspunkt i en individuel vejledning, der kan dreje sig om både personlige, sociale og uddannelsesmæssige forhold. Vejledningen rummer alle de forhold, der kan have betydning for den enkeltes mulighed for at gennemføre sin uddannelse, med størst muligt fagligt og personligt udbytte. Desuden skal vejledningen understøtte elevens eller den studerendes evne til at træffe de valg, som indgår i den enkeltes uddannelse.

I det nye lovforslag frigøres institutionerne fra disse krav om individuel vejledning. Der vil blive etableret en e-vejledning, der har til formål at give svar på spørgsmål fra den brede elevgruppe og deres forældre. Den nye fastholdelsesindsats og e-vejledningen indføres for at undgå overlap i vejledningsindsatserne. Aftaleparterne mener at en del af den vejledningsindsats, der i dag foregår på institutionerne, reelt er Ungdommens Uddannelsesvejledning og Studievalgs ansvar.

Der vil fremover være følgende fastholdelses- og vejledningsmuligheder:

1. Kommunale UU-centre, Ungdommens Uddannelsesvejledning, der vejleder folkeskoleelever om bl.a. valg af ungdomsuddannelse.
2. Regionale studievalgs centre, der vejleder om videregående uddannelse og job
3. E-vejledningsportaler, der vejleder den brede elevgruppe gennem deres uddannelse
4. Fastholdelsesarbejde. Måltrettet fastholdelsesindsats på uddannelsesinstitutionerne

Tilskudsprincippet ændres

Tilskudsprincippet for fastholdelsesarbejdet bliver ændret, så midlerne gives til skoler, som har elever med behov for vejledning. Fremover skal midlerne ikke alene gives efter antallet af elever, men også den sociale sammensætning (forældrenes uddannelsesbaggrund). Ændringen gennemføres med en takstreform gældende fra 2012. Det er foreslået at ressourcerne bliver omfordelt blandt alle ungdomsuddannelsesinstitutioner under ét.

Baggrund for ændring af tilskudsprincipperne er at ressourcerne til gennemførelsesvejledning bliver fordelt til institutionerne gennem taxametrene uden i dag at tage højde for, at de unges forudsætninger for at gennemføre en uddannelse svinger meget på tværs af institutionerne.

Sekretariatets bemærkninger til lovforslaget

- Lovforslaget er et opgør med, hvad der kaldes fastlåste fastholdelsesredskaber. Det betyder i praksis at arbejdstidsaftalen for gymnasievejlederne er meget detaljeret og kaster i forhold til årselever automatisk en vejledningsaktivitet af sig.

Denne bestemmelse hænger sammen med ønsket om en skarp prioritering af vejledningsmidlerne. Eleverne med det største behov skal have flere ressourcer på bekostning af dem, der formodes at kunne klare sig selv. En øget satsning på e-vejledning skal kompensere for dette forhold.

- Begrebet gennemførelsesvejledning erstattes af en institutionsforpligtelse til fastholdelse af eleverne i uddannelse.

Vejledningen har traditionelt haft eleven som omdrejningspunkt, vejlederen skulle være institutionsuafhængig og som udgangspunkt elevens advokat overfor skolen/ 'systemet' med fokus på overholdelse af etiske principper.

Med lovens ændring flyttes fokus fra vejledning af den enkelte til skolens forpligtelse til fastholdelse af eleverne som sådan. Det ene udelukker ikke det andet, men den hidtidige praksis med elevens opsøgning af vejlederen som udgangspunkt for vejledningsaktiviteten er nu i højere grad erstattet af at skolen har initiativpligten i forhold til fastholdelse af eleverne.

- Skolerne gives mulighed for at anvende andre personalekategorier end de skoleuddannede vejledere til fastholdelsesaktiviteterne.

Fastholdelsesaktiviteterne frigøres nu fra vejlederne og der gives mulighed for også at anvende en række andre personalekategorier til opgaverne. Vejlederne kæmper naturligt nok for deres aktiviteter og fastholdelse af kvaliteten i vejledningen. Skolernes mulighed i denne sammenhæng er at man ved fastlæggelse af strategien for fastholdelse analyserer de forskellige elementer og definerer hvilke kompetencer det fordrer af medarbejderne. Således kunne man f.eks. forestille sig en socialrådgiverkompetence, der kan håndtere elevernes sociale problemer, en psykolog/terapeutkompetence til elevernes personlige problemer, en socialpædagogkompetence til skolens sociale miljø. Ved en delvist 'udlicitering' til disse personalekategorier vil man kunne fokusere vejledernes arbejde til det de er særligt kompetente til: elevernes uddannelsesmuligheder og –valg.

- Ændring af tilskudsprincipperne fra taxameter/årselever til en kombination af taxameter og sociale kriterier baseret på forældreuddannelse. Hensigten er at tilgodese elever/skoler med et øget behov for vejledning – forstået som frafaldstruede. Der vil ske en omfordeling af den samme sum inden for ungdomsuddannelserne.

Som det fremgår af de offentlige reaktioner, vil dette forhold primært ramme gymnasiets vejledningsaktivitet. Den nærmere udformning af de sociale kriterier og hvilken vægt de måtte få er pt. ikke kendt. Men alt andet lige vil det være til fordel for erhvervsskolerne, som har en elevgruppe, der er bredt sammensat i forhold til andre ungdomsuddannelser.

- En væsentlig begrundelse for lovforslaget er ønsket om at undgå overlap i vejledningsindsatsen mellem vejlederne på skolerne henholdsvis UU og Studievalg. Dette formål stod også centralt da man for år tilbage gennemførte opdelingen af vejledningen i overgangs- og gennemførelsesvejledning i forbindelse med oprettelse af UU og Studievalg.
Det forekommer uklart hvori dette overlap består især på EUD idet hverken UU eller Studievalg har kompetence til vejledning i relation til ansættelse på arbejdsmarkedet i forlængelse af en EUD. På erhvervsgymnasierne vil der kunne forekomme et vist overlap i relation til vejledning om videregående uddannelse.
- Skolernes håndtering af denne udfordring må ses i sammenhæng med såvel handlingsplanerne for øget gennemførelse som de nye kvalitetsmål for EUD, der pt. er under udformning. Fastholdelse og øget gennemførelse er to sider af samme sag (man kan overveje om skolernes handlingsplaner for øget gennemførelse ikke allerede indeholder principperne for skolernes fastholdelsesaktiviteter!) og en del af kvalitetsmålene ligger ligeledes indenfor dette område.

Stine Sund Christensen

og Jens Juul

DE-L 21.5.2010